

Gestionarea riscurilor profesionale pentru sănătate și securitate la locurile de muncă din Europa – dovezi din cel de-al doilea Sondaj european în rândul întreprinderilor asupra riscurilor noi și emergente (ESENER-2)

Observatorul european al riscurilor

Rezumat

Gestionarea riscurilor profesionale pentru sănătate și securitate la locurile de muncă din Europa –
dovezi din cel de-al doilea Sondaj european în rândul întreprinderilor asupra riscurilor noi și
emergente (ESENER-2)

Autori: Emma Wadsworth și David Walters, Cardiff Work Environment Research Centre, Universitatea
din Cardiff

Management de proiect: Xabier Irastorza, Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă
(EU-OSHA)

Mulțumiri:

Dorim să mulțumim membrilor comitetului consultativ al proiectului, Kaj Frick, Phil James, Marina Jarvis
și Jan Popma, pentru observațiile pe marginea acestui raport și pentru contribuția lor foarte valoroasă
la atelierul proiectului. În plus, suntem foarte recunoscători doamnei Mel Evans pentru ajutorul acordat
la organizarea atelierului. În cele din urmă, dorim să mulțumim personalului EU-OSHA pentru
observațiile utile transmise pe parcursul proiectului.

Acest rezumat a fost realizat la cererea Agenției Europene pentru Securitate și Sănătate în Muncă
(EU-OSHA). Conținutul său, inclusiv eventualele opinii și/sau concluzii exprimate, aparțin exclusiv
autorilor și nu reflectă neapărat opiniile EU-OSHA.

**Europe Direct este un serviciu care vă ajută să găsiți răspunsuri
la întrebările pe care le aveți despre Uniunea Europeană**

**Număr unic gratuit (*):
00 800 67891011**

(*) Unii operatori de telefonie mobilă nu permit accesul la numere care încep cu 00 800 sau taxează aceste
apeluri.

Mai multe informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa
(<http://europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

© Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă, 2018

Traducere efectuată de Centrul de Traduceri (CdT, Luxemburg).

Reproducerea este autorizată cu condiția menționării sursei.

REZUMAT

Obiectivul acestui studiu a constat în realizarea unei analize mai detaliate a datelor cuprinse în cel de-al doilea Sondaj european în rândul întreprinderilor privind riscurile noi și emergente (ESENER-2) în ceea ce privește gestionarea riscurilor profesionale pentru sănătate și securitate la locurile de muncă din Uniunea Europeană (UE). Acesta a fost realizat la cererea Agenției Europene pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA) pe baza rezultatelor anterioare cuprinse în analizele ESENER-1 și ESENER-2 în vederea:

- identificării măsurilor care ar putea stimula un nivel ridicat de angajament privind sănătatea și securitatea în muncă (SSM) în rândul întreprinderilor;
- identificării tipurilor de întreprinderi care sunt mai susceptibile să prezinte un angajament scăzut și asupra cărora ar trebui să se concentreze anumite măsuri de sprijin;
- stimulării factorilor de decizie să utilizeze în mod optim resursele limitate pentru prevenirea riscurilor la adresa sănătății și securității.

Pentru a atinge acest obiectiv, studiul nostru a avut drept punct de plecare următoarele rezultate cuprinse în analizele anterioare ale datelor ESENER-1 și ESENER-2:

- Nivelurile de punere în aplicare a bunelor practici variază în funcție de dimensiunea întreprinderii și de sectorul în care își desfășoară activitatea.
- O abordare participativă susținută de un nivel ridicat de angajament al conducerii față de SSM este asociată, în cea mai mare măsură, cu punerea în aplicare la locul de muncă a bunelor practici legate de prevenție.
- Pe lângă aceste asocieri și independent de acestea, există diferențe între nivelurile de punere în aplicare a bunelor practici în funcție de țară.

Prin urmare, aceste analize anterioare au indicat, în esență, faptul că anumite contexte locale, naționale și internaționale în care întreprinderile își desfășoară activitatea influențează practicile de gestionare a SSM. Iar acest lucru presupune că este posibilă stimularea unui context favorabil pentru bune practici sau pentru practici îmbunătățite. Pornind de la acestea, am efectuat o a doua analiză a datelor ESENER-2, așa cum se indică în continuare, și am analizat rezultatele în contextul literaturii generale privind gestionarea SSM și factorii care susțin și care împiedică aplicarea bunelor practici la locul de muncă.

În prezentul raport:

1. am elaborat măsuri complexe privind practicile de la locul de muncă în raport cu angajamentul conducerii față de SSM; gestionarea riscurilor la adresa securității lucrătorilor; gestionarea riscurilor la adresa sănătății lucrătorilor; gestionarea SSM în general; și gestionarea riscurilor la adresa bunăstării psihosociale a lucrătorilor;
2. am definit tipologii de întreprinderi care sunt mai susceptibile să prezinte un nivel ridicat de punere în aplicare a bunelor practici în raport cu fiecare dintre aceste măsuri;
3. am comparat aceste tipologii pentru a lua în considerare asemănările și deosebirile dintre factorii asociați cu un nivel ridicat de punere în aplicare în fiecare domeniu;
4. am analizat asocierile independente mai profunde dintre nivelurile ridicate de punere în aplicare a bunelor practici și prezența unor mecanisme de reprezentare a lucrătorilor și participare a țărilor grupate pentru a reflecta măsuri normative, relații de muncă și alte contexte relevante în mare parte similare;
5. am examinat măsurile ESENER-2 care pot constitui „indicatori” ai unui angajament scăzut față de SSM;
6. am discutat rezultatele în contextul literaturii generale și am luat în considerare implicațiile la nivelul politicilor.

Metode

În continuarea ESENER-1, ESENER-2 constituie un sondaj european în rândul întreprinderilor care vizează furnizarea de informații comparabile la nivel național privind modul în care locurile de muncă din Europa gestionează sănătatea și securitatea. Sondajul a fost realizat în anul 2014 în 36 de țări: statele membre ale UE-28, precum și Albania, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Islanda, Muntenegru, Norvegia, Serbia, Elveția și Turcia. Pentru acesta s-au colectat opiniile și experiențele legate de riscurile SSM, de practicile și politicile zilnice de gestionare a sănătății și securității, de participare a lucrătorilor și de sursele de sprijin pentru „persoana care deține cele mai multe cunoștințe” despre sănătate și securitate în aproape 50 000 de unități.

Bazându-ne pe analizele ESENER-1 și ESENER-2 anterioare, am grupat măsurile cuprinse în sondajul ESENER-2 în măsuri care descriu bunele practici în ceea ce privește înțelegerea noastră a ceea ce putem considera măsuri de angajament al conducerii față de SSM și măsuri de gestionare a riscurilor la adresa securității și sănătății lucrătorilor, a riscurilor asociate cu SSM în general și a riscurilor la adresa bunăstării psihosociale a lucrătorilor. Analizele multivariate au fost apoi utilizate pentru a lua în considerare asocierile dintre nivelurile ridicate de punere în aplicare a practicilor raportate de aceste grupuri și următoarele elemente: caracteristicile întreprinderilor; motivele și dificultățile de abordare a aspectelor legate de sănătate și securitate; utilizarea surselor externe de informare privind sănătatea și securitatea; mijloacele de reprezentare a lucrătorilor; și țara în care își desfășoară activitatea întreprinderea.

Rezultate

Rezultatele analizelor noastre au fost în concordanță cu cele ale evaluărilor anterioare ale datelor ESENER-1 și ESENER-2 și cu ale literaturii generale. Acestea au indicat faptul că punerea în aplicare raportată a măsurilor de gestionare a riscurilor sugerează o ierarhie, nivelurile cele mai ridicate de punere în aplicare înregistrându-se în legătură cu securitatea, urmate de sănătate și apoi de riscul psihosocial. În plus, întreprinderile cu un nivel ridicat de punere în aplicare în aceste domenii și în raport cu angajamentul conducerii față de sănătate și securitate sunt, în general:

- companii mai mari, adesea cele care fac parte dintr-un grup mai mare (mai degrabă decât o întreprindere independentă);
- companii din anumite sectoare (sectoarele de producție și de prelucrare - pentru gestionarea SSM, sectorul serviciilor și sectorul public - pentru gestionarea riscului psihosocial și sectorul de producție și sectorul public - pentru angajamentul conducerii față de SSM);
- conștiente de faptul că trebuie să gestioneze o combinație de riscuri tradiționale (și anume, securitatea), de riscuri pentru sănătate și de riscuri psihosociale;
- de părere că îndeplinirea așteptărilor forței de muncă și menținerea sau îmbunătățirea productivității constituie motive majore pentru abordarea aspectelor legate de sănătate și securitate (prin îndeplinirea obligațiilor legale și evitarea amenzilor și a sancțiunilor asociate, de asemenea, cu un nivel ridicat de gestionare a SSM și prin menținerea reputației asociată, de asemenea, cu un nivel ridicat de gestionare a riscului psihosocial);
- cele care utilizează surse externe de informare în materie de SSM;
- cele care au atribuit sarcina principală a SSM unei anumite persoane și care au asigurat instruirea persoanei respective în legătură cu SSM.

Pe lângă aceste asocieri și independent de acestea, nivelurile ridicate de punere în aplicare a bunelor practici au fost asociate în mare măsură cu mecanismele de reprezentare a lucrătorilor și cu țara în care întreprinderea își desfășoară activitatea. Concret:

- Întreprinderile în care există o combinație de mecanisme de reprezentare a lucrătorilor și un nivel ridicat de angajament al conducerii față de SSM au fost de peste șapte ori mai susceptibile să prezinte niveluri ridicate de punere în aplicare a bunelor practici legate de gestionarea SSM și de aproximativ cinci ori mai susceptibile să prezinte niveluri ridicate de punere în aplicare a

Gestionarea riscurilor profesionale pentru sănătate și securitate la locurile de muncă din Europa – dovezi din cel de-al doilea Sondaj european în rândul întreprinderilor asupra riscurilor noi și emergente (ESENER-2)

bunelor practici legate de gestionarea riscului psihosocial decât întreprinderile în care nu există această combinație de factori.

- Întreprinderile din Insulele Britanice și din grupurile de țări nordice și sudice/latine au prezentat o probabilitate mai mare decât alte țări europene de a avea un nivel ridicat de punere în aplicare a bunelor practici.

Datele ESENER-2 indică faptul că nivelurile raportate de punere în aplicare a unei serii de măsuri individuale legate de gestionarea SSM sunt, în general, ridicate și, de fapt, mai ridicate decât arată diverse alte studii că ar putea fi cazul în rândul întreprinderilor din Europa. Ca și în cazul majorității sondajelor prin telefon în cadrul cărora respondenților li se solicită să își autoevalueze activitățile, cele două motive principale pentru aceasta sunt, în primul rând, faptul că eșantionul reprezintă, cel mai probabil, partea cea mai „favorabilă” a populației ca întreg (și anume, proporția de populație cu cel mai ridicat nivel de angajament) și, în al doilea rând, atunci când acestor participanți li se solicită să își autoevalueze performanța, există o probabilitate mai mare ca aceștia să o supraestimeze în mod subiectiv decât să o subestimeze. Cu toate acestea, în cadrul eșantionului, anumite minorități importante de respondenți au indicat faptul că întreprinderile lor nu au realizat evaluări ale riscurilor (23 %) sau că nu au asigurat instruire în materie de SSM (6 %). Aceste întreprinderi au fost, în general, microîntreprinderi sau întreprinderi mici care își desfășoară activitatea în sectorul serviciilor și care au înregistrat niveluri scăzute de punere în aplicare a măsurilor de gestionare a riscurilor SSM și psihosociale.

Concluzii

Rezultatele analizelor noastre sunt în concordanță cu cercetările anterioare. Acestea sugerează că majoritatea întreprinderilor raportează că au pus în aplicare multe dintre măsurile de gestionare a sănătății și securității preconizate pentru întreprinderile care respectă regulamentele europene și naționale în acest sens. Cu toate acestea, rezultatele indică faptul că sunt necesare îmbunătățiri în ceea ce privește atât punerea în aplicare a acestor măsuri la toate locurile de muncă, cât și utilizarea bunelor practici în cadrul activităților desfășurate la locul de muncă.

În plus, în conformitate cu rezultatele anterioare, analizele noastre au sugerat, de asemenea, că bunele practici de gestionare a SSM sunt susținute de voința și de capacitatea angajatorilor de a asigura o abordare participativă competentă a gestionării SSM:

- în care mecanismele pentru participarea și implicarea lucrătorilor joacă un rol important;
- care se bazează pe evaluarea riscurilor la locul de muncă și pe punerea în aplicare a sistemelor de gestionare a riscurilor identificate în acest mod;
- într-un cadru de reglementare care asigură parametrii necesari pentru aceasta.

Aceste rezultate sunt legate și de cerințele esențiale ale reglementărilor UE actuale privind SSM. Așa cum s-a stabilit în studiile anterioare, întreprinderile care dețin capacitatea de a dedica resurse acestor aspecte prezintă o probabilitate mai mare de a înregistra niveluri mai ridicate de punere în aplicare a bunelor practici legate de SSM și de a înțelege că SSM sunt fundamentale pentru succesul afacerii lor. Acest lucru asigură, de asemenea, o legătură importantă cu politica UE privind SSM. Și este încurajator să se observe modul în care politica UE a încercat să sprijine în continuare punerea în aplicare și funcționarea acestor abordări în toate statele membre ale UE. Iar declarațiile recente ale instituțiilor UE confirmă acest lucru. Cadru strategic al UE privind securitatea și sănătatea în muncă 2014-2020 identifică provocările legate de SSM la nivel european, inclusiv:

- îmbunătățirea punerii în aplicare a normelor existente privind sănătatea și securitatea, în special prin îmbunătățirea capacității microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici de a implementa strategii eficiente de prevenire a riscurilor.

Așa cum s-a explicat pe larg în analiza din acest raport, în UE există întreprinderi care acționează deja în acest mod, însă se mai pot face îmbunătățiri semnificative. Acest lucru se confirmă mai ales în cazul întreprinderilor mici, iar rezultatele noastre oferă așadar un oarece sprijin pentru orientarea politicilor UE actuale. În plus, acestea furnizează o poziție utilă pe baza căreia se vor realiza evaluări ulterioare în acest sens.

Gestionarea riscurilor profesionale pentru sănătate și securitate la locurile de muncă din Europa – dovezi din cel de-al doilea Sondaj european în rândul întreprinderilor asupra riscurilor noi și emergente (ESENER-2)

Cadrul presupune, de asemenea, strategii:

- de îmbunătățire a prevenirii bolilor profesionale prin abordarea riscurilor noi și emergente, fără a ignora riscurile existente.

Analiza datelor ESENER-2 referitoare la gestionarea riscurilor psihosociale arată că în unele întreprinderi au fost adoptate anumite bune practici în ceea ce privește riscurile noi și emergente, însă, din nou, există semnale puternice că sunt necesare îmbunătățiri permanente, precum și lecții de învățat în legătură cu coordonarea eforturilor de gestionare a riscurilor noi cu cele care vizează preocupările tradiționale privind SSM. În general, rezultatele noastre sugerează că o combinație de bune practici pentru gestionarea participativă a SSM poate fi extinsă pentru a cuprinde în mod eficient riscurile emergente și pentru a aborda, în același timp, riscurile existente.

Cadrul strategic indică faptul că astfel de provocări ar trebui abordate prin intermediul mai multor strategii interdependente, inclusiv reconsolidarea strategiilor naționale în materie de sănătate și securitate, de exemplu, prin coordonarea politicilor și învățarea reciprocă, prin solicitarea de sprijin practic pentru întreprinderile mici și microîntreprinderi pentru ca acestea să respecte normele privind sănătatea și securitatea, precum și prin îmbunătățirea punerii în aplicare de către statele membre și prin simplificarea legislației existente, după caz, menținând în același timp un nivel ridicat de protecție a sănătății și securității lucrătorilor. Analiza ESENER-2 sugerează că aceste considerente privind politicile au o anumită importanță în ceea ce privește practicile actuale și că asigură un scenariu de referință important pe baza căruia se poate cuantifica impactul viitor al acestor strategii.

Alte evoluții importante ale politicilor UE, precum implementarea Pilonului european al drepturilor sociale, adoptat în iunie 2017, și Comunicarea Comisiei Europene din ianuarie 2017 privind modernizarea legislației și a politicii Uniunii Europene în materie de securitate și sănătate în muncă prevăd, de asemenea, niveluri ridicate de protecție a lucrătorilor împotriva riscurilor pentru sănătate și securitate în muncă și îndeamnă statele membre și angajatorii să depășească cerințele minime pentru a se apropia cât mai mult posibil de un mediu de lucru fără accidente și fără victime. În plus, ele susțin că acest lucru nu înseamnă doar aplicarea regulilor, ci și stabilirea unor politici privind sănătatea și securitatea care să fie îmbunătățite în permanență, prin intermediul evaluării riscurilor și al dialogului cu lucrătorii și furnizorii de locuri de muncă, toți aceștia fiind sprijiniți prin îndrumări și feedback. Dovezile din ESENER-2 analizate în prezentul raport se referă direct la multe dintre aceste aspirații și asigură un punct de referință pe baza căruia se va măsura evoluția.

În consecință, este posibil să se identifice un grad de sinergie între politica actuală și practicile identificate în analiza ESENER-2, care oferă dovezi ale oportunităților pe baza cărora să se construiască și să se consolideze îmbunătățirile. În același timp, trebuie să se recunoască faptul că în structura economiei UE există elemente de schimbare care nu sunt măsurate în mod eficient în analiza datelor colectate în cadrul analizei ESENER-2, iar acestea au, de asemenea, un impact asupra prezenței condițiilor prealabile pentru punerea în aplicare a bunelor practici. Așa cum am subliniat în multe rânduri în prezentul raport, este posibil ca majoritatea datelor colectate în cadrul analizei ESENER-2 să provină de la respondenți care fac parte din organizații relativ stabile și de succes. Analiza acestor date nu oferă informații substanțiale privind sănătatea și securitatea la locul de muncă în acele părți ale economiei care sunt mai puțin stabile și care prezintă un succes mai scăzut și care, conform altor analize economice, constituie o prezență din ce în ce mai mare în UE, în general. Studiile viitoare vor trebui să țină cont de acest aspect dacă se va dori prezentarea unei imagini mai complete a practicilor legate de SSM în UE.

Cu toate acestea, în ansamblu, prezentul raport și analiza asociată oferă o imagine comparativă importantă a situației actuale în ceea ce privește gestionarea SSM în statele membre ale UE și un indiciu al contextelor actuale, în termeni de națiune, sector și dimensiune, care contribuie la determinarea acesteia.

Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA) contribuie la transformarea Europei într-un loc de muncă mai sigur, mai sănătos și mai productiv. Agenția cercetează, elaborează și difuzează informații fiabile, echilibrate și imparțiale privind securitatea și sănătatea și organizează campanii paneuropene de sensibilizare. Înființată de Uniunea Europeană în 1994 și având sediul în Spania, la Bilbao, agenția reunește reprezentanți ai Comisiei Europene, ai guvernelor statelor membre, ai patronatelor și sindicatelor, precum și experți renumiți din toate statele membre ale UE și din afara lor.

Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă

Santiago de Compostela 12, 5th floor
48003 Bilbao, Spania
Tel. +34 944358400
Fax +34 944358401
E-mail: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

<http://osha.europa.eu>

■ Publications Office